Socialförsäkringsutskottets betänkande

1983/84:6

om vissa handikappfrågor

Motionerna

I motion 1982/83:382 av Bengt Lindqvist (s) och Margareta Persson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om ersättning för förlorad arbetsinkomst till anhörig som deltar i rehabiliteringen av en handikappad person i enlighet med vad som sägs i motionen.

I motion 1982/83:1812 av Elver Jonsson m. fl. (fp, c, m) hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i bilstödskommitténs betänkande och motionen föreslagits och hemställer om proposition grundad på dessa förslag.

Utredningsarbete m. m.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst för anhöriga som deltar i handikappad persons rehabilitering

Förmåner inom den allmänna försäkringen som ersätter direkt inkomstbortfall vid vård m. m. av anhörig kan f. n. endast utgå när det gäller vård av barn. Inom föräldraförsäkringens ram utges föräldrapenning i samband med barns födelse, särskild föräldrapenning som kan tas ut till dess barnet fyllt 8 år eller avslutat sitt första skolår och föräldrapenning vid tillfällig vård av barn under 12 år. Vid sidan härav kan föräldrar till barn under 16 år, vilket på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård erhålla ett särskilt vårdbidrag som ingår i folkpensionsförmånerna. Vårdbidraget utgår med belopp motsvarande hel eller halv förtidspension med pensionstillskott.

Till handikappade personer över 16 år kan utgå handikappersättning. Ersättningen är avsedd att täcka merutgifter på grund av handikappet såsom utgifter för att den försäkrade måste anlita hjälp av annan i sin dagliga livsföring eller för att kunna förvärvsarbeta. Handikappersättning utgår med 63, 48 eller 32 % av basbeloppet beroende på storleken av hjälpbehov och merutgifter.

Anhörigvårdskommittén (S 1979:11), som tillkallats år 1979, skall enligt sina direktiv bl. a. förutsättningslöst bedöma behovet av och möjligheterna att införa ett system med ersättning från den allmänna försäkringen för vård i hemmet av äldre, handikappad eller sjuk anhörig. Övervägandena bör därvid avse ett ersättningssystem som i första hand avser kortare tidsperioder. Bl. a. bör frågor om villkor, ersättningsnivåer och ekonomiska konse-

kvenser av ett sådant ersättningssystem behandlas.

Kommitténs överväganden i nu nämnd del väntas föreligga inom kort.

Bidrag till bil till handikappade personer

Handikappade som är beroende av bil för sitt arbete eller studier kan erhålla statligt bidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen till inköp av bil. Inom ramen för sjukvårdshuvudmännens hjälpmedelsverksamhet kan handikappade vidare utan kostnad erhålla vissa tekniska hjälpmedel. Handikappmoped utgör ett sådant hjälpmedel. Den som är berättigad till handikappmoped kan i stället erhålla ett kontant belopp om f. n. 6 500 kr. till inköp av bil. Förutom dessa direkta bidrag förekommer andra stödformer såsom skattelättnader, merutgifter för bil inom handikappersättningen och färdtjänst.

På riksdagens begäran (SfU 1977/78:25) har en parlamentariskt sammansatt kommitté, bilstödskommittén (S 1979:04), haft i uppdrag att göra en allsidig utredning av frågan om bilstöd till handikappade.

I betänkandet (SOU 1982:44) Nytt bilstöd till handikappade föreslår kommittén ett enhetligt och samordnat system för att ekonomiskt stödja handikappades innehav av egen bil. Huvudprinciperna har varit att ett bilstöd *dels* skall täcka de merkostnader för förflyttning som är en följd av handikappet, *dels* ge ett ekonomiskt stöd till dem vars inkomst annars inte gör det möjligt att skaffa bil. Bilstödet bör enligt kommitténs mening vara utformat så att det ger bättre stöd till icke förvärsarbetande handikappade än i dag. Förslaget till bilstöd har konstruerats som en modell med olika delar enligt följande. *Kreditgaranti för inköp av bil* som gör det möjligt för alla att utan dröjsmål skaffa bil. *Kapitalkostnadsbidrag* som är ett inkomstprövat stöd för att bidra till lånekostnader för dem som har svag ekonomi. Det skall utgå endast till den som beviljas kreditgaranti. *Driftbidrag* som skall utgå generellt med 23 % av basbeloppet (4 000 kr. år 1981), för att täcka de högre driftkostnader som handikappet medför. Slutligen *specialutrustningsbidrag* som är avsett att helt täcka kostnaderna för en anpassning av bilen till den handikappades förutsättningar.

Bilstödskommitténs betänkande har nyligen remissbehandlats.

Utskottet

De förevarande motionerna behandlar båda frågor om ökat ekonomiskt stöd vid handikapp. Motion 1982/83:382 av Bengt Lindquist och Margareta Persson tar upp behovet av ersättning för förlorad arbetsförtjänst som anhörig får vidkännas i vissa situationer vid deltagande i rehabilitering av en handikappad person. Motionärerna framhåller angelägenheten av att de anhöriga, när en människa drabbas av ett handikapp, deltar direkt i rehabiliteringen och i de kurser som anordnas för anhöriga. Härigenom får

de nödvändiga kunskaper om bl. a. hur en person som drabbas av handikapp reagerar och om vad olika skador/sjukdomar innebär. Det är också viktigt att de anhöriga får kunskaper om rättigheter och skyldigheter vad gäller social service, arbetsmarknad m. m. och får möjlighet att delta i olika praktiska övningar, bl. a. ADL-träning.

Någon direkt ersättning till anhörig för förlorad arbetsförtjänst i olika situationer då den anhörige avstår från förvärvsarbete för att ge vård eller hjälp till en handikappad person över 16 år finns inte inom den allmänna försäkringen. Däremot får en handikappad person rätt till handikappersättning för kostnader som uppkommer bl. a. genom att annan person måste anlitas som hjälp i den dagliga livsföringen. Handikappersättningens storlek är relaterad till hjälpbehov och merkostnader som den försäkrade har på grund av handikappet och kan utgå med högst 63 % av basbeloppet per år.

Frågan om behovet av och möjligheterna att införa ett system med ersättning från den allmänna försäkringen för vård av bl. a. handikappad anhörig under i första hand kortare tidsperioder utreds av anhörigvårdskommittén (S 1979:11). Kommittén kommer inom kort att avlämna ett betänkande i bl. a. denna fråga.

Utskottet är, mot bakgrund av dels de möjligheter som finns att få merkostnader för handikappet täckta inom ramen för handikappersättningen, dels att ersättningsfrågor i olika situationer av anhörigvård är föremål för utredning, inte f. n. berett att förorda någon åtgärd med anledning av motion 382.

Motion 1982/83:1812 av Elver Jonsson m. fl. tar upp frågan om bilstöd till handikappade personer. Motionärerna framhåller att bil är ett viktigt hjälpmedel för handikappade och att egen bil har klara fördelar i vissa fall jämfört med den allmänna färdtjänsten. Egen bil ger handikappade större rörlighet och ett oberoende som färdtjänsten inte kan ge och medför dessutom redan vid en måttlig resevolym lägre samhällskostnader än färdtjänsten. Dagens bilstöd har enligt motionärerna många brister, bl. a. beroende på att det framför allt riktar sig till förvärvsarbetande. Motionärerna, som hänvisar till bilstödskommitténs förslag, vill snarast ha ett utbyggt bilstöd i enlighet med förslaget. De begär därför att riksdagen hos regeringen hemställer om en proposition grundad på detta förslag.

Såsom inledningsvis nämnts har bilstödskommittén i betänkandet Nytt bilstöd till handikappade (SOU 1982:44) föreslagit ett enhetligt och samordnat system för att ekonomiskt stödja handikappades innehav av egen bil. De närmare förslagen har kortfattat redovisats ovan. Betänkandet har, som tidigare nämnts, nyligen remissbehandlats. Utskottet anser att det finns skäl att avvakta den fortsatta beredningen av förslaget innan riksdagen vidtar någon åtgärd i frågan. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 1812.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ersättning till anhörig*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:382,
2. beträffande *bil till handikappad*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1812.

Stockholm den 8 november 1983

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Margó Ingvardsson (vpk)*, Nils-Olof Gustafsson (s), Gunhild Bolander (c), Inger Hestvik (s) och Rune Backlund (c).

* Ej deltagit i beslutet under moment 1.

Reservation

Bil till handikappad (mom. 2, såvitt avser motiveringen)

Margó Ingvardsson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Såsom inledningsvis" och slutar med "motion 1812" bort ha följande lydelse.

Vänsterpartiet kommunisterna har tidigare i en reservation till socialförsäkringsutskottets betänkande SfU 1982/83:4 kritiserat bilstödskommitténs förslag i SOU 1982:44 Nytt bilstöd till handikappade, eftersom kommittén inte behandlat frågan om bil bör betraktas som tekniskt hjälpmedel. I reservationen begärdes därför ett tillkännagivande till regeringen om att bilstödskommitténs betänkande borde kompletteras med en utredning i denna fråga. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker följaktligen bifall till motion 1812.

Särskilt yttrande

Ersättning till anhörig (mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

Någon ersättning för förlorad arbetsinkomst till anhörig till handikappad som deltar i rehabilitering eller utbildningsverksamhet finns inte inom den allmänna försäkringen. Handikappersättningen som betalas ut då den handikappade behöver anlita någon som hjälp i den dagliga livsföringen täcker ej heller de situationer som motionärerna beskriver. Utskottet avslår motion 1982/83:382 med hänvisning till att ersättningsfrågor i olika situationer av anhörigvård är föremål för utredning. Vänsterpartiet kommunisterna anser att den av motionärerna föreslagna ersättningen bör rymmas inom den allmänna försäkringen. Då vänsterpartiet kommunisterna inte haft möjlighet att ta del av de förslag som behandlats i den utredning som utskottet hänvisar till som skäl för avslag avstår jag från att deltaga i beslutet.